

ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย*

มนตรี เกิดมีมูล**

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตและปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย การศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจด้วยตัวอย่าง กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่พักอาศัยอยู่ในเขตเมืองและเขตชนบทของจังหวัดต่าง ๆ รวม 15 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ นครปฐม พระนครศรีอยุธยา ราชบุรี ชลบุรี พิษณุโลก อุตรดิตถ์ เชียงใหม่ นครราชสีมา หนองคาย อุบลราชธานี ชุมพร นครศรีธรรมราช และสตูล การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน รวมจำนวนตัวอย่างในการศึกษาทั้งสิ้น 4,500 คน การเก็บข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาระดับคุณภาพชีวิตด้วยค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับคุณภาพชีวิต ด้วยสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบปกติ (Multiple Regression) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับค่อนข้างดี ส่วนการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตด้วยสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบปกติ พบว่า ปัจจัยที่มีผลทางบวกต่อคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพเกษตรกรรม สถานภาพสมรสและอยู่กับคู่สมรส รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน การมีเงินออม ความรู้สึกพึงพอใจกับบริการด้านการรักษาพยาบาลของรัฐ ความรู้สึกพึงพอใจกับบริการสาธารณสุขภาครัฐ ความรู้สึกพึงพอใจกับการจัดการศึกษาของรัฐ ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย และความรู้สึกพึงพอใจในคุณภาพชีวิตแต่ละด้าน ส่วนปัจจัยที่มีผลทางลบ ได้แก่ อาชีพลูกจ้างเอกชน รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของคนไทย ดำเนินการโดย สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ในปีงบประมาณ 2555

** นักวิจัยประจำสำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

118 หมู่ที่ 3 ถนนเสรีไทย แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240

เมล: mon_teta@hotmail.com

ต่อเดือน และการมีหนี้สิน ผู้วิจัยเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ควรมีมาตรการทางด้านราคาสินค้าเพื่อช่วยลดภาระค่าครองชีพให้แก่ประชาชน กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ควรเพิ่มการรณรงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพให้แก่ประชาชน และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรเพิ่มมาตรการในการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้แก่ประชาชน

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต ปัจจัย ความพึงพอใจ

Factors Affecting Thais' Quality of Life*

Montree Koedmeemul**

Abstract

The research paper aimed to study the quality of life and factors which affect Thai people's quality of life. Four thousand and five hundred people (4,500 participants) who lived in urban and rural areas of 15 provinces namely Bangkok, Samut Prakan, Nakhon Pathom, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Ratchaburi, Chonburi, Phitsanulok, Uttaradit, Chaing Mai, Nakhon Ratchasima, Nong Khai, Ubon Ratchabani, Chumphon, Nakhon Si Thammarat and Satun were selected as a sample group by multistage cluster sampling method. A questionnaire was used to gather data. Mean, standard deviation and Multiple Regression were employed to analyze the data at the significant level of 0.05. The results indicate that the sample group had the quality of life at the rather good level. Multiple regression analysis of factors affecting quality of life indicated that the sample group's quality of life associated positive factors with bachelor degree educational level, marital status, household income, saving, public health care service satisfaction, public infrastructure service satisfaction, public educational service satisfaction, ethical attitude and quality of life satisfaction in each aspect, and negative factors with occupation, household dispensation, and debt. Thus, public sectors such as 1) Department of Internal Trade, Ministry of Commerce should have price regulations to help reduce

* This research paper is written from a results of Thais' Quality of Life in Year 2012, Research Center, National Institute of Development Administration (NIDA)

** Researcher, Research Center, National Institute of Development Administration (NIDA)
118 Moo 3, Sereethai Road, Klong-Chan, Bangkok, Bangkok 10240, THAILAND.
E-mail: mon_teta@hotmail.com

the cost of living, 2) Department of Health, Ministry of Public Health should increase campaigns to encourage people to be aware of health care issues, and 3) Royal Thai Police should provide more efficient services to prevent people's life and wealth.

Keywords: *Quality of Life, Factor, Satisfaction*

ความสำคัญและที่มาของการศึกษา

ประเทศไทยได้ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นแผนหลักในการพัฒนาประเทศมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 อย่างไรก็ตาม การพัฒนาตามแผนดังกล่าว ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา แม้จะได้ผลทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่กลับก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคมตามมา การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมทำให้เกิดการย้ายถิ่นของประชากรที่มุ่งเข้าสู่เมืองหลวงและเมืองใหญ่อื่น ๆ เพื่อแสวงหาโอกาสในการประกอบอาชีพ ทำให้เกิดปัญหาความแออัดและความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม เกิดปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ดังจะเห็นได้จากสถิติการเกิดคดีประเภทต่าง ๆ ของประเทศไทย ในช่วงระหว่างปี 2552-2554 ซึ่งพบว่า มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2552 มีจำนวนคดีเกิดขึ้นทั้งหมด 328,229 ราย เพิ่มขึ้นเป็น 352,061 ราย ในปี 2553 และเพิ่มขึ้นอีกในปี 2554 เป็น 392,250 ราย เกิดปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพของประชาชน โดยพบว่า จำนวนผู้ป่วยจากโรครวมทั้งหมด 75 กลุ่มโรค มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน โดยในปี 2552 มีจำนวน 10,307,684 ราย เพิ่มขึ้นเป็น 11,223,834 ราย ในปี 2553 และเพิ่มขึ้นเป็น 12,078,096 ราย ในปี 2554 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2555)) ช่องว่างของฐานะทางเศรษฐกิจระหว่างคนในเมืองและชนบทมีมากขึ้น จำนวนครัวเรือนที่เป็นหนี้และจำนวนหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปีสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาประเทศจะต้องมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนควบคู่กันไปด้วย ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด (พ.ศ. 2555-2559) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยมีการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศ ในด้านของยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ดังกล่าวมุ่งเน้นการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้เข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างศักยภาพของคนในทุกมิติ ทั้งทางด้านร่างกาย และด้านจิตใจ เพื่อให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในสังคม และเสริมสร้างสถาบันทางสังคมให้แข็งแกร่งและเอื้อต่อการพัฒนาคน นอกจากนี้ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปีพุทธศักราช 2550 (ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับกฤษฎีกา), 2550) ก็ได้มีบทบัญญัติในเรื่องเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดำเนินการ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อาทิเช่น ในมาตรา 79 ได้มีการกำหนดให้รัฐต้องให้การสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน หรือในมาตรา 80 มีการกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามนโยบายด้านสังคม สาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ด้วยการส่งเสริมและจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งพาตนเองได้ อีกทั้งต้องมีการส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ หรือในมาตรา 85 (5) ที่กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ต้องส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย และ

คุณภาพชีวิตของประชาชน เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นภารกิจหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายล้วนให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

เพื่อให้การศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนไทยมีความครอบคลุมในบริบทของประชากรกลุ่มต่าง ๆ มากขึ้น สามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงเห็นควรที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในภาพรวมทั้งประเทศ รวมทั้งมีการวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจมีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนเหล่านั้น ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มีความชัดเจนและเป็นประโยชน์มากขึ้น สามารถนำไปสู่การวางแผนหรือการกำหนดนโยบายโดยผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของคนไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่พักอาศัยอยู่ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทของจังหวัดที่สุ่มเป็นตัวอย่าง จำนวน 15 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ นครปฐม ราชบุรี พระนครศรีอยุธยา ชลบุรี นครราชสีมา หนองคาย อุบลราชธานี พิษณุโลก อุดรธานี เชียงใหม่ ขุเมพร นครศรีธรรมราช และสตูล ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้มาจากการสำรวจข้อมูลโดย สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ซึ่งดำเนินการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนไทย ในปีงบประมาณ 2555

การศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนไทยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งมิติของคุณภาพชีวิตในการศึกษาออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการทำงาน ด้านครอบครัว ด้านสุขภาพ และด้านความพึงพอใจกับชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจด้วยตัวอย่าง เป็นการศึกษาคุณภาพชีวิตของบุคคลโดยใช้ตัวชี้วัดเชิงจิตวิสัยหรืออัตวิสัย (Subjective Indicators) คือ ตัวชี้วัดที่ข้อมูลได้มาจากการบอกเล่าตามความรู้สึก อารมณ์ ความตั้งใจของแต่ละบุคคล ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Mile, Ian (1985) อ้างใน อนุชาติ พวงสำลี และ อรทัย อาจอ่ำ (2541)) โดยการศึกษานี้จะใช้มาตรวัดคุณภาพชีวิตที่พัฒนาขึ้นโดย สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ซึ่งได้นำมาใช้ในการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนไทย ในช่วงระหว่างปี 2553-2554

ประชากรและตัวอย่างในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ประชากรที่ศึกษา คือ ประชาชนคนไทยอายุ 18 ปี ขึ้นไป ขนาดตัวอย่าง ประชากรมีจำนวนทั้งสิ้น 4,500 คน ประกอบด้วยจำนวนตัวอย่างในเขตเมืองจำนวน 1,486 คน เขตชนบทจำนวน 3,014 คน จากจำนวนประชาชนในประเทศไทย จำนวน 64,076,033 คน เมื่อสิ้นปี 2554 (กรมการปกครอง, 2555) ซึ่งเป็นจำนวนที่อยู่ในระดับความเชื่อมั่น 95% ตามสูตรการคำนวณหาจำนวนตัวอย่างที่เหมาะสมของ Taro Yamane (1973) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = จำนวนตัวอย่างที่จะต้องทำการสุ่ม

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยในพื้นที่เขตเมือง การสุ่มตัวอย่างเริ่มต้นจากการเลือกสุ่มชุมชนอาคารในเขตเทศบาล โดยใช้แผนที่คู่มือเทศบาลซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประกอบในการสุ่ม จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างครัวเรือนในแต่ละชุมชนอาคาร ส่วนการสุ่มตัวอย่างในเขตชนบท เริ่มต้นจากการเลือกสุ่มอำเภอของแต่ละจังหวัด จากนั้นจึงทำการสุ่มตำบล หมู่บ้าน และครัวเรือนตามลำดับ แล้วจึงให้พนักงานเก็บข้อมูลทำการสัมภาษณ์ประชาชนผู้อาศัยอยู่ในแต่ละครัวเรือน จำนวนครัวเรือนละ 1 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจจะถูกนำมาวิเคราะห์ เพื่อวัดระดับคุณภาพชีวิตด้วยค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และศึกษาปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบปกติ (Multiple Regression) ที่ระดับนัยสำคัญ .05

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

คุณภาพชีวิต ในการศึกษาครั้งนี้ คำว่า “คุณภาพชีวิต” หมายถึง ความพึงพอใจในชีวิต ความเป็นอยู่ปัจจุบัน

คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความรู้สึกทางกายและจิตใจเกี่ยวกับการได้รับผลกระทบจากปัญหาภาวะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบริเวณใกล้บ้าน

คุณภาพชีวิตด้านการทำงาน หมายถึง ความรู้สึกพึงพอใจที่บุคคลมีต่องานหรืออาชีพที่ทำอยู่ในปัจจุบัน หรือ มีความสุขจากการทำงานนั้น เช่น ความพึงพอใจที่มีต่อความมั่นคงของงาน รายได้จากการทำงาน ความปลอดภัยในการทำงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

กับงาน เป็นต้น

คุณภาพชีวิตด้านครอบครัว หมายถึง การรับรู้ภาวะความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคลในครอบครัว ในลักษณะของการที่บุคคลในครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เช่น มีการปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหา ร่วมกัน การดูแลสมาชิกในครอบครัวที่เจ็บป่วยหรือช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ การช่วยแบ่งเบาภาระ ค่าใช้จ่ายในครอบครัว การอยู่พร้อมหน้ากันทั้งครอบครัวในโอกาสสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น

คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ หมายถึง การมีอาการทางด้านร่างกายและจิตใจที่บ่งบอกถึง ภาวะของสุขภาพโดยอาการที่บ่งบอกถึงภาวะของสุขภาพทางกาย ได้แก่ การเจ็บป่วย และอาการ ที่บ่งบอกถึงภาวะของสุขภาพทางจิต คือ การมีความเครียดของจิตใจ หรือ ความวิตกกังวลที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากการรับรู้ถึงเหตุการณ์หรือสภาวะการณ์ต่าง ๆ

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของคุณภาพชีวิต คำว่า “คุณภาพชีวิต” เป็นการยากที่จะให้นิยามที่เป็นที่ยอมรับได้ในระดับสากล ทั้งนี้เนื่องจากการวัด การประเมินผล เพื่อตัดสินว่าคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นอย่างไร นั้น ขึ้นอยู่กับบริบทของคนในสังคมนั้น ๆ เป็นสำคัญ เช่น วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี สภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ฯลฯ อย่างไรก็ตาม มีผู้ให้นิยามของคำว่า “คุณภาพชีวิต” ไว้ค่อนข้าง หลากหลาย ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ ความสนใจของผู้ทำการศึกษา แต่ส่วนใหญ่ การให้ความหมายจะให้ความสำคัญทางด้านความรู้สึกพึงพอใจและการได้รับการตอบสนองความ ต้องการในชีวิต อาทิเช่น สุวัฒน์ มหัตถ์นิรันดร์กุล (2540) ที่ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตว่าหมายถึง ระดับของการมีชีวิตที่ดี ความสุข ความพึงพอใจในชีวิตทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และ การดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคลในสังคม จักรพงษ์ เกษิน (2554) ให้ความหมายคุณภาพชีวิตว่า หมายถึง ระดับความพึงพอใจของบุคคล ที่มีต่อชีวิตแต่ละด้านของตน ประกอบด้วยด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม เพื่อให้การดำเนินชีวิตของตนเป็นไปอย่างปกติสุข ไกรวุฒิ ช่วยสถิตย์ (2541) ให้ความหมาย คุณภาพชีวิตว่า หมายถึง ความพึงพอใจในชีวิตที่เป็นสุข มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีชีวิตอยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี หทัย ชิตานนท์ (2540) ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตว่าหมายถึง ความเข้าใจปัจเจกบุคคลว่า ความต้องการ ของเขาได้รับการตอบสนองแล้ว และไม่ถูกปฏิเสธโอกาสต่าง ๆ ที่เขาจะได้รับความสุขและความพึงพอใจ ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพกาย หรือทางสังคม ทางเศรษฐกิจของเขาจะอยู่ในสถานภาพอย่างไร กุสุมา โกศล (2555) ให้ความหมายว่าคุณภาพชีวิตว่าหมายถึง สภาพการดำรงชีวิตของบุคคลที่ได้รับการตอบสนอง ความต้องการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านต่าง ๆ อาทิ ชีวิตครอบครัว หน้าที่การงาน สุขภาพอนามัย ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

องค์ประกอบคุณภาพชีวิต การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบมากมาย แต่ละองค์ประกอบก็มีความสำคัญมากน้อยแตกต่างกันตามทัศนะของแต่ละบุคคลหรือสังคม (คณิตา ชันธชัย(2555) อย่างไรก็ตาม นักวิชาการในสาขาต่าง ๆ ได้เสนอองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตตามทัศนะของตนไว้ ดังเช่นที่ อำนวย สันเทพ (2532) ได้รวบรวมและนำเสนอไว้ ดังนี้

1) นักเศรษฐศาสตร์ เชื่อว่า สภาวะการกินดีอยู่ดี โดยการพัฒนาเศรษฐกิจจะสามารถนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี

2) นักสังคมวิทยา เห็นว่าดัชนีทางด้านสังคมมีคุณค่าที่จะวัดและอธิบายระดับของคุณภาพชีวิต โดยมีหลายประการที่แตกต่างกันออกไป เช่น ดัชนีด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา สวัสดิการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ฯลฯ

3) นักสิ่งแวดล้อม เชื่อว่าคุณภาพชีวิตกับสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กัน ดังนั้น ค่านิยมทางสังคมจะเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิต และระดับคุณภาพชีวิตของสิ่งแวดล้อม

4) นักจิตวิทยา เชื่อว่า คุณภาพชีวิตเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสภาพจิตใจเป็นอย่างมาก

ในขณะที่มุมมองของนักวิชาการต่างประเทศอย่างเช่น องค์การ UNESCO (1981) (อ้างถึงใน กุสุมา โกศล, 2555) กำหนดว่าคุณภาพชีวิตจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่

1) มาตรฐานการครองชีพ พิจารณาจากรายได้ต่อบุคคล สุขภาพ การศึกษา 2) การเปลี่ยนแปลงของประชากร พิจารณาจากโครงสร้างทางอายุและเพศ อัตราการเติบโตของประชากร อัตราการเกิด การตาย 3) ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม พิจารณาจากระบบสังคม ค่านิยมทางศาสนา ค่านิยมทางวัฒนธรรม และชีวิตความเป็นอยู่ 4) กระบวนการพัฒนา พิจารณาจากลำดับความต้องการของการพัฒนาประสิทธิภาพ และความสามารถของบุคคล การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การค้า 5) ทรัพยากร ได้แก่ ทรัพยากรบุคคล ธรรมชาติ อาหาร เงินทุน และเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่า องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตที่นักวิชาการเสนอมานี้ส่วนใหญ่จะมีเนื้อหาที่สอดคล้องหรือคล้ายคลึงกัน ต่างกันที่จำนวนขององค์ประกอบและชื่อเรียกแต่ละองค์ประกอบเท่านั้น ซึ่งเมื่อพิจารณาโดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่า สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ องค์ประกอบทางอัตวิสัย ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิดหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ และองค์ประกอบทางวัตถุวิสัย ได้แก่ สภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ เช่น สภาพเศรษฐกิจ สังคมการเมืองการปกครอง เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต จากการทบทวนผลงานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยในลักษณะที่เป็นกรณีศึกษาของประชากรกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และเป็นการศึกษาคุณภาพชีวิตในองค์ประกอบเพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น นอกจากนี้ ยังพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ผู้วิจัยนิยมใช้แนวคิดและทฤษฎีทางด้านจิตวิทยา เช่น ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ ทฤษฎีความจำเป็นขั้นพื้นฐาน ทฤษฎีความพึงพอใจในชีวิตของมนุษย์ ทฤษฎี

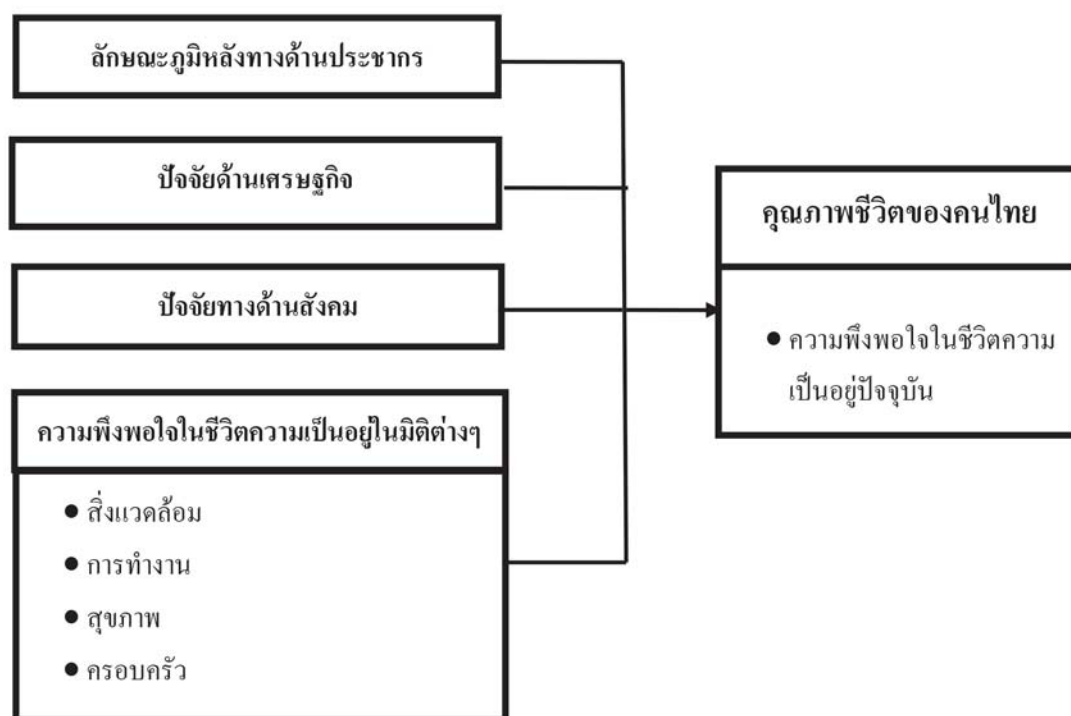
แรงจูงใจ เป็นต้นในการกำหนดกรอบแนวคิดและตัวแปรของการศึกษา สำหรับผลงานวิจัยที่เป็นการศึกษาคุณภาพชีวิตในลักษณะภาพรวมขององค์ประกอบคุณภาพชีวิตหลาย ๆ ด้าน มีอาทิเช่น ผลงานวิจัยที่ดำเนินการโดย สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ซึ่งเป็นการศึกษาคุณภาพชีวิตของคนในเขตเมืองของประเทศไทย ได้แก่ คุณภาพชีวิตของคนในกรุงเทพมหานคร (2541) ซึ่งพบว่า ความพึงพอใจในงาน ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตของคนในกรุงเทพมหานคร การศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนในเขตเมืองภาคเหนือ (2541) ซึ่งพบว่า ความพึงพอใจในงาน ความเกื้อกูลอาทรในครอบครัว ระดับการศึกษา ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม และการประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตของคนในเขตเมืองภาคเหนือ การศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนในเขตเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2541) ซึ่งพบว่า ในกลุ่มบุคคลที่ทำงาน อายุ การศึกษา รายได้ คุณภาพชีวิตด้านการงาน และคุณภาพชีวิตด้านชีวิตในเมือง มีอิทธิพลต่อความต้องการดำรงชีวิตอยู่ต่อไปในจังหวัด ส่วนกลุ่มบุคคลที่ไม่ทำงานพบว่า การศึกษา คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม และความเครียด มีอิทธิพลต่อความต้องการดำรงชีวิตต่อไปในจังหวัด การศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนในเขตเมืองภาคใต้ (2541) ซึ่งพบว่า เพศ สถานภาพสมรส ความพึงพอใจด้านสิ่งแวดล้อม ความพึงพอใจในการทำงาน ความพึงพอใจชีวิตในอดีต และความต้องการอยู่ต่อไปในอนาคต มีผลต่อความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของคนในเขตเมือง และการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนในเขตเมืองภาคกลาง (2542) ซึ่งพบว่า จำนวนผู้ที่มิมีรายได้ในครอบครัว เพศชายและหัวหน้าครัวเรือน การศึกษา รายได้ของครอบครัว ความพอเพียงของรายได้ การคิดจะย้ายไปอยู่ที่อื่น และความพึงพอใจในชีวิตมีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในเขตเมืองภาคกลาง ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนในเขตเมือง อื่น ๆ เช่น งานวิจัยของ วชิราภรณ์ อินทรโยธา (2547) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนวัดพิชัย เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร และพบว่า ระดับการศึกษา และรายได้ มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน งานวิจัยของ จักรพงษ์ เกียรติ (2554) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยในชุมชนทุ่งสองห้องของการเคหะแห่งชาติ โดยแบ่งมิติของคุณภาพชีวิตออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม และพบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต ได้แก่ ระดับการศึกษา การสนับสนุนทางสังคมจากสมาชิกครอบครัว รายได้รวมครัวเรือน การทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว การมีความรัก ความเคารพและนับถือต่อกัน การมีส่วนร่วมในการปรึกษาหรือตัดสินใจเรื่องสำคัญของครอบครัว การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและแก้ปัญหาขัดแย้งกันด้วยเหตุผล การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและเพื่อนบ้าน และการสนับสนุนทางสังคมจากญาติพี่น้อง งานวิจัยของ มนตรี เกิดมีมูล (2555) ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนไทยที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง และปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ (2558) และพบว่า เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ มีผลต่อคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ของคนในเขตเมือง และพบว่า อาชีพ สถานภาพสมรส การเป็นเจ้าของบ้านพักอาศัย และการมีเงินออม มีผลต่อความ

พึงพอใจในคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต ที่เป็นงานวิจัยในลักษณะกรณีศึกษาของคนในชุมชน พบว่า มีการใช้แนวคิดทางด้านจิตวิทยาน้อยลง และหันมาใช้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเป็นกรอบในการศึกษามากขึ้น เช่น งานวิจัยของ วรการ เทพวัลย์ (2548) ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนลุ่มแม่น้ำจัน โดยศึกษากรณีประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต้นน้ำแม่น้ำจัน ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย การศึกษาของวรการใช้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม และการพัฒนาชุมชนเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา และพบว่า เพศ อาชีพ รายได้ ตำแหน่งทางสังคม สภาพที่อยู่อาศัย การมีหนี้สิน การมีเงินออม ทรัพย์สิน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาของชุมชน มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยของ ประนอม พรหมสุย์ (2544) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตของชาวชุมชนญ้อกลาง ตำบลโนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยแบ่งมิติของคุณภาพชีวิตออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านศาสนา ด้านสังคม ด้านครอบครัว ด้านสาธารณสุข และด้านเศรษฐกิจ และพบว่า รายได้ อาชีพ และสภาพภาพสมรส มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

ผลงานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนไทย ที่ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมมานั้น ส่วนใหญ่จะใช้แนวคิดและทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาเป็นกรอบแนวคิดหลักในการศึกษา ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ทั้งชุมชนในเขตเมืองและเขตชนบท ก็จะมีการเพิ่มแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเข้ามาในการศึกษาด้วย นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่า ตัวแปรอิสระที่ใช้เพื่อศึกษาการมีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นตัวแปรทางด้านลักษณะของประชากร เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ฯลฯ นอกจากนั้น ก็จะเป็นตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องกับบริบทของการศึกษาในเรื่องนั้น เช่น ตัวแปรที่เกี่ยวกับลักษณะการปฏิบัติงาน ตัวแปรที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตประจำวัน ความเชื่อ ค่านิยมต่าง ๆ เป็นต้น

กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการทบทวนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีปัจจัยลักษณะภูมิหลังทางด้านประชากรบางตัวที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต และยังพบว่า มีปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตบางด้านที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตด้วย ดังนั้น ในการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดที่จะทำการศึกษาถึงการมีผลของปัจจัยลักษณะภูมิหลังทางด้านประชากร ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านสังคม และความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ที่มีต่อคุณภาพชีวิต โดยกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาไว้ ดังนี้

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดในการศึกษา

สมมติฐานของการศึกษา

จากกรอบแนวคิดในการศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานในการศึกษา ดังนี้

สมมติฐานที่ 1: ลักษณะภูมิหลังทางด้านประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย

สมมติฐานที่ 2: ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน การมีเงินออม การมีหนี้สิน มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย

สมมติฐานที่ 3: ปัจจัยทางด้านสังคม ได้แก่ ความรู้สึกพึงพอใจกับการให้บริการด้านการรักษาพยาบาลของสถานพยาบาลของรัฐ ความรู้สึกพึงพอใจกับการให้บริการสาธารณสุขของหน่วยงานของรัฐ ความรู้สึกพึงพอใจกับการให้บริการด้านการศึกษาของสถานศึกษาของรัฐ ความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย

สมมติฐานที่ 4: ความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่มีมิติสิ่งแวดล้อม การทำงาน สุขภาพ และครอบครัว มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย

ตัวแปรและการวัด

ตารางที่ 1: ตัวแปรที่ใช้ในการทดสอบตามสมมติฐานดังกล่าวข้างต้น ประกอบด้วยตัวแปร 4 กลุ่มดังนี้

ตัวแปร	การวัด
1. ลักษณะภูมิหลังทางประชากร	
เพศ	ชาย = 1 หญิง = 0
อายุ	อายุจริง (ปี)
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่า ป.6 = 1 อื่น ๆ = 0 ป.6 = 1 อื่น ๆ = 0 ม.3 = 1 อื่น ๆ = 0 ม.6 = 1 อื่น ๆ = 0 อนุปริญญา/ปวส. = 1 อื่น ๆ = 0 ปริญญาตรี = 1 อื่น ๆ = 0 (สูงกว่าปริญญาตรี เป็นกลุ่มอ้างอิง)
อาชีพ	เกษตรกรรม = 1 อื่น ๆ = 0 ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ = 1 อื่น ๆ = 0 ลูกจ้างเอกชน = 1 อื่น ๆ = 0 ประกอบธุรกิจส่วนตัว = 1 อื่น ๆ = 0 ค้าขาย = 1 อื่น ๆ = 0 (รับจ้าง/กรรมกร เป็นกลุ่มอ้างอิง)
สถานภาพสมรส	โสด = 1 อื่น ๆ = 0 สมรสและอยู่กับผู้สมรส = 1 อื่น ๆ = 0 (สถานภาพสมรสอื่น ๆ เป็นกลุ่มอ้างอิง)
2. ด้านเศรษฐกิจ	
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	ค่าเฉลี่ย
รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	ค่าเฉลี่ย
รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	ค่าเฉลี่ย
การมีเงินออม	ไม่มีเงินออม = 0 มีเงินออม = 1
การมีหนี้สิน	ไม่มีหนี้สิน = 0 มีหนี้สิน = 1
3. ตัวแปรด้านสังคม	
ความรู้สึกพึงพอใจกับการให้บริการด้าน รักษาพยาบาลของสถานพยาบาลของรัฐ	ค่าเฉลี่ย
ความรู้สึกพึงพอใจกับการให้บริการด้าน สาธารณูปโภคของหน่วยงานของรัฐ	ค่าเฉลี่ย
ความรู้สึกพึงพอใจกับการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาของรัฐ	ค่าเฉลี่ย
ความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	ค่าเฉลี่ย

ตารางที่ 1: ตัวแปรที่ใช้ในการทดสอบตามสมมติฐานดังกล่าวข้างต้น ประกอบด้วยตัวแปร 4 กลุ่มดังนี้ (ต่อ)

ตัวแปร	การวัด
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีคุณธรรม จริยธรรมของคนไทย	ค่าเฉลี่ย
4. คุณภาพชีวิตแต่ละมิติ	
ความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่มิติสิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย
ความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่มิติการทำงาน	ค่าเฉลี่ย
ความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่มิติสุขภาพ	ค่าเฉลี่ย
ความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่มิติครอบครัว	ค่าเฉลี่ย
ความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษา

1. ลักษณะทางด้านประชากรและเศรษฐกิจของตัวอย่าง

ตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 66.5 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ยเท่ากับ 47.80 ปี ระดับการศึกษาประมาณครึ่งหนึ่ง คือ ร้อยละ 53.5 สำเร็จการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สถานภาพสมรสส่วนใหญ่ร้อยละ 70.0 สมรสแล้วและอยู่ด้วยกันกับคู่สมรส ตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพที่มีรายได้ โดยอาชีพค้าขายมีจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 24.7 มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 17,724.60 บาท ในขณะที่มีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยเดือนละ 25,136.46 บาท และรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยเดือนละ 16,065.27 บาท ตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 62.1 มีเงินออม แต่ในขณะเดียวกันก็พบว่าประมาณครึ่งหนึ่งคือร้อยละ 50.5 เป็นผู้ที่ไม่มีหนี้สิน

ตารางที่ 2: ลักษณะทางด้านประชากรและเศรษฐกิจของตัวอย่าง

ลักษณะของประชากร	ร้อยละ
เพศ (n = 4,499)	
ชาย	33.5
หญิง	66.5
อายุ (n = 4,500, \bar{X} = 47.80, SD = 13.30)	
18-19 ปี	1.2
20-29 ปี	9.8
30-39 ปี	17.0
40-49 ปี	25.0
50-59 ปี	24.8
60 ปี ขึ้นไป	22.2

ตารางที่ 2: ลักษณะทางด้านประชากรและเศรษฐกิจของตัวอย่าง (ต่อ)

ลักษณะของประชากร	ร้อยละ
ระดับการศึกษา (n = 4,498)	
ไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	53.5
มัธยมศึกษาปีที่ 3	12.7
มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือ ปวช.	15.2
อนุปริญญา หรือ ปวส.	6.0
ปริญญาตรี ขึ้นไป	10.7
อื่น ๆ เช่น เปรียญธรรม ปกศ.	1.9
อาชีพ (n = 4,492)	
ไม่ได้ทำงาน	24.8
เกษตรกรรม	16.9
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	5.1
ลูกจ้างเอกชน	4.5
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	12.2
ค้าขาย	24.7
รับจ้าง/กรรมกร	10.0
อื่น ๆ เช่น องค์กรอิสระ NGO	1.8
สถานภาพสมรส (n = 4,493)	
โสด	13.3
สมรสและอยู่กับคู่สมรส	70.0
สมรสแต่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน	2.6
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	4.3
ม่าย	8.3
อยู่ด้วยกันโดยไม่ได้สมรส	1.5
รายได้บุคคลเฉลี่ยต่อเดือน (n = 4,500, \bar{X} = 17,724.60, SD = 45,997.78)	
ไม่มีรายได้	22.1
ไม่เกิน 5,000 บาท	17.7
5,001-10,000 บาท	26.0
10,001-20,000 บาท	19.6
มากกว่า 20,000 บาท ขึ้นไป	14.6

ตารางที่ 2: ลักษณะทางด้านการประชากรและเศรษฐกิจของตัวอย่าง (ต่อ)

ลักษณะของประชากร	ร้อยละ
รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน ($n = 4,500$, $\bar{X} = 25,136.46$, $SD = 45,288.75$)	
ไม่เกิน 5,000 บาท	10.6
5,001-10,000 บาท	20.6
10,001-20,000 บาท	31.8
มากกว่า 20,000 บาท ขึ้นไป	37.0
รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน ($n = 4,500$, $\bar{X} = 16,065.27$, $SD = 27,388.96$)	
ไม่เกิน 5,000 บาท	19.8
5,001-10,000 บาท	31.4
10,001-20,000 บาท	29.1
มากกว่า 20,000 บาท ขึ้นไป	19.7
การมีเงินออม ($n = 4,496$)	
ไม่มีเงินออม	37.9
มีเงินออม	62.1
การมีหนี้สิน ($n = 4,495$)	
ไม่มีหนี้สิน	49.5
มีหนี้สิน	50.5

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐและการมีคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย

ตัวอย่างส่วนใหญ่ค่อนข้างพึงพอใจกับการให้บริการด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ โดยในประเด็นของความรู้สึกพึงพอใจกับการให้บริการของสถานีอนามัย/สถานพยาบาลของรัฐ พบว่า ร้อยละ 41.4 ตอบว่า เห็นด้วย และอีกร้อยละ 24.8 เห็นด้วยมาก ในขณะที่การให้บริการด้านสาธารณสุขโรค ตัวอย่างร้อยละ 41.4 ตอบว่า เห็นด้วย และอีกร้อยละ 16.9 เห็นด้วยมาก ส่วนการให้บริการด้านการจัดการศึกษา ตัวอย่างร้อยละ 40.6 ตอบว่า เห็นด้วย และอีกร้อยละ 19.7 เห็นด้วยมาก สำหรับความรู้สึกปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายนั้น พบว่า ตัวอย่างร้อยละ 25.2 เห็นด้วยบ้างว่ามีความปลอดภัย ในขณะที่อีกร้อยละ 22.2 เห็นด้วย และร้อยละ 14.1 เห็นด้วยมาก และเมื่อสำรวจความเห็นเกี่ยวกับการมีคุณธรรมจริยธรรมของคนไทยใน พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่ยังเห็นว่าคนไทยมีคุณธรรมจริยธรรมในระดับค่อนข้างสูง โดยร้อยละ 43.5 เห็นว่า คนไทยมีคุณธรรมจริยธรรมในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 40.1 เห็นว่า มีในระดับปานกลาง

ตารางที่ 3: ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐและการมีคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย

ความคิดเห็น	ร้อยละ
ความพึงพอใจกับการให้บริการของสถานีนานามัย/สถานพยาบาลของรัฐ (n=4,492)	
ไม่เห็นด้วยอย่างมาก	2.6
ไม่เห็นด้วย	6.1
เห็นด้วยบ้าง	25.1
เห็นด้วย	41.4
เห็นด้วยมาก	24.8
ความพึงพอใจกับการให้บริการของหน่วยงานสาธารณสุขประเภทต่าง ๆ (n=4,489)	
ไม่เห็นด้วยอย่างมาก	1.3
ไม่เห็นด้วย	5.2
เห็นด้วยบ้าง	35.2
เห็นด้วย	41.4
เห็นด้วยมาก	16.9
ความพึงพอใจกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน/สถาบันการศึกษาของรัฐ (n=4,482)	
ไม่เห็นด้วยอย่างมาก	2.0
ไม่เห็นด้วย	5.8
เห็นด้วยบ้าง	31.9
เห็นด้วย	40.6
เห็นด้วยมาก	19.7
ความคิดเห็นเกี่ยวกับความปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายในละแวกบ้าน (n=4,473)	
ไม่เห็นด้วยอย่างมาก	16.8
ไม่เห็นด้วย	21.7
เห็นด้วยบ้าง	25.2
เห็นด้วย	22.2
เห็นด้วยมาก	14.1
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย (n=4,470)	
น้อยที่สุด	0.6
น้อย	3.5
ปานกลาง	40.1
มาก	43.5
มากที่สุด	12.3

3. ระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยในแต่ละมิติ

การศึกษาคุณภาพชีวิตของคนไทยครั้งนี้ คำว่า “คุณภาพชีวิต” หมายถึง ความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ ดังนั้น การวัดระดับคุณภาพชีวิตในภาพรวมของตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงทำการวัดจากการให้คะแนนความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ปัจจุบันของตัวอย่าง และนอกจากการวัดระดับคุณภาพชีวิตในภาพรวมแล้ว ผู้วิจัยยังได้ทำการวัดระดับคุณภาพชีวิตในแต่ละมิติ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมการทำงาน สุขภาพ และครอบครัว เนื่องจากคุณภาพชีวิตในแต่ละมิติเป็นปัจจัยที่อาจส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในภาพรวมได้ ทั้งนี้การวัดระดับคุณภาพชีวิตแต่ละมิติ ผู้วิจัยได้กำหนดช่วงคะแนนความพึงพอใจไว้ตั้งแต่ 0-10 คะแนน คะแนนสูง หมายถึง การมีความพึงพอใจมาก คะแนนต่ำ หมายถึง การมีความพึงพอใจน้อย ซึ่งผลการวัดระดับคุณภาพชีวิตแต่ละมิติปรากฏรายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4: ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคะแนนความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ในมิติ สิ่งแวดล้อม การทำงาน สุขภาพ และครอบครัว

ระดับความพึงพอใจ	สิ่งแวดล้อม	การทำงาน	สุขภาพ	ครอบครัว
(n)	(4,407)	(3,276)	(4,459)	(4,378)
มากที่สุด (คะแนน 9-10)	37.1	34.2	26.2	38.1
มาก (คะแนน 7-8)	51.0	52.0	48.7	53.1
ปานกลาง (คะแนน 4-6)	11.4	13.3	23.9	7.9
น้อย (คะแนน 2-3)	0.3	0.4	1.1	0.8
น้อยที่สุด (คะแนน 0-1)	0.2	0.1	0.2	0.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0
ค่าเฉลี่ย	8.03	7.97	7.51	8.15
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.42	1.43	1.59	1.35

ตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจชีวิตความเป็นอยู่ในทุกมิติตั้งแต่ระดับมากขึ้นไป โดยชีวิตความเป็นอยู่ในมิติครอบครัวเป็นมิติที่ตัวอย่างมีความพึงพอใจมากที่สุด คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.15 รองลงมา คือ มิติสิ่งแวดล้อม คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.03 ในขณะที่ชีวิตความเป็นอยู่ในมิติสุขภาพเป็นมิติที่ตัวอย่างมีความพึงพอใจต่ำที่สุด คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.51

4. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย

หลังจากที่ได้ศึกษาถึงระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยในแต่ละมิติแล้ว ขั้นตอนต่อไปผู้วิจัยจะทำการศึกษาถึงปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่อาจมีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัจจัยลักษณะภูมิหลังทางด้านประชากรที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบปกติ ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5: ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของปัจจัยลักษณะภูมิหลังทางด้านประชากร

ตัวแปร	b	beta	t
เพศ	-0.015	-0.006	-0.351
อายุ	-0.001	-0.013	-0.647
ระดับการศึกษา			
ต่ำกว่า ป.6	0.030	0.012	0.231
ป.6	0.123	0.035	0.909
ม.3	0.170	0.045	1.237
ม.6/ปวช.	0.126	0.035	0.929
อนุปริญญา/ปวส.	0.141	0.026	0.947
ปริญญาตรี	0.299	0.070	2.127*
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-	-
อาชีพ			
เกษตรกรรม	0.124	0.036	2.117*
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	-0.010	-0.002	-0.109
ลูกจ้างเอกชน	-0.205	-0.033	-2.043*
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	-0.001	0.000	-0.020
ค้าขาย	-0.076	-0.026	-1.506
รับจ้าง/กรรมกร	-	-	-
สถานภาพสมรส			
โสด	0.054	0.015	0.695
สมรสและอยู่ด้วยกัน	0.161	0.058	2.960*
สถานภาพสมรสอื่น ๆ	-	-	-
$R^2 = 0.010$, SEE = 1.27, F = 2.946, Sig. of F = 0.000			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ** กลุ่มอ้างอิง

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่า = 0.010 ซึ่งนับว่าต่ำมาก ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่าง ที่ส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 80 มีความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมากและมากที่สุด อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวก็ยังยอมรับได้ในทางสถิติ เนื่องจากค่า F ที่คำนวณได้มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยลักษณะภูมิหลังทางด้านประชากรที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ปัจจุบันของตัวอย่าง เรียงตามลำดับ ได้แก่ การศึกษาระดับปริญญาตรี (beta = 0.070) สถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกันกับคู่สมรส (beta = 0.058) อาชีพเกษตรกรรม และลูกจ้างเอกชน (beta = 0.036 และ -0.033 ตามลำดับ) โดยปัจจัยที่มีผลในทางบวก คือ การศึกษาระดับปริญญาตรี การมีสถานภาพสมรสแล้วและอยู่ด้วยกันกับคู่สมรส และการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่วนปัจจัยที่มีผลในทางลบ คือ การประกอบอาชีพลูกจ้างเอกชน ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่มากกว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับอื่น ซึ่งอาจเป็นเพราะการได้รับการศึกษาในระดับสูงเป็นโอกาสสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ให้ดีขึ้น เช่น การประกอบอาชีพ การหารายได้ มากกว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับต่ำ ในขณะที่เดียวกันผลการวิเคราะห์ยังแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จะมีความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่มากกว่าอาชีพอื่น ๆ ซึ่งอาจเนื่องมาจากผู้ที่ประกอบอาชีพนี้มักมีแนวคิดในการดำรงชีวิตอยู่ด้วยความพอเพียง กล่าวคือ มีการดำเนินชีวิตไปตามฐานะที่ตนเองเป็นอยู่ ไม่มีการดิ้นรนขวนขวายมากนัก ทำให้ไม่รู้สึกว่ายากลำบากในการดำรงชีวิต ในขณะที่ผู้ที่ประกอบอาชีพลูกจ้างเอกชน ส่วนใหญ่มักเป็นผู้ที่มีภารกิจในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายทางธุรกิจของนายจ้างอยู่ตลอดเวลา ทำให้มีความสุขในการใช้ชีวิตน้อยกว่าอาชีพอื่น นอกจากนี้ ในด้านของสถานภาพสมรส ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่สมรสแล้วและอยู่ด้วยกันกับคู่สมรส จะมีความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่มากกว่าผู้ที่มิสมรสแล้วและอยู่ด้วยกันกับคู่สมรส เช่น เป็นโสด หย่าร้าง หรือม่าย ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้ที่อยู่กับคู่สมรส จะมีคนคอยดูแลเอาใจใส่ ให้คำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือในกรณีจำเป็น มากกว่าผู้ที่ต้องอยู่ตามลำพัง

2. การวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบปกติ ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6: ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ

ตัวแปร	b	beta	t
รายได้บุคคลเฉลี่ยต่อเดือน	0.000	0.058	1.065
รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน	0.000	0.120	2.316*
รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน	0.000	-0.164	-3.410*
การมีเงินออม	0.352	0.132	7.394*
การมีหนี้สิน	-0.131	-0.051	-2.897*

$R^2 = 0.027$, $SEE = 1.26$, $F = 17.213$, $\text{Sig. of } F = 0.000$

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่า $R^2 = 0.027$ ซึ่งต่ำมาก ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่าง ที่ส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 80 มีความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมากและมากที่สุด แต่ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวยังยอมรับได้ในทางสถิติ เนื่องจากค่า F ที่คำนวณได้มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ปัจจุบันของตัวอย่าง เรียงตามลำดับ ได้แก่ รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน ($\text{beta} = -0.164$) การมีเงินออม ($\text{beta} = 0.132$) รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน ($\text{beta} = 0.120$) และการมีหนี้สิน ($\text{beta} = -0.051$) โดยพบว่า ปัจจัยที่มีผลทางบวกต่อความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ปัจจุบันของตัวอย่าง คือ การมีเงินออม และรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน แสดงว่าหากตัวอย่างมีเงินออมมากขึ้น และมีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนมากขึ้น ก็จะทำให้มีความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ปัจจุบันมากขึ้นด้วย ในขณะที่ปัจจัยที่มีผลทางลบ คือ รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน และ การมีหนี้สิน แสดงว่าหากตัวอย่างยังมีรายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มมากขึ้น และมีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น ก็จะทำให้ความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ลดน้อยลง

3. การวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสังคมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบปกติ ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7: ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของปัจจัยทางด้านสังคม

ตัวแปร	b	beta	t
ความรู้สึกพึงพอใจกับบริการด้านการรักษาพยาบาลของรัฐ	0.106	0.080	4.739*
ความรู้สึกพึงพอใจกับบริการสาธารณสุขภาครัฐ	0.129	0.086	5.224*
ความรู้สึกพึงพอใจกับการจัดการศึกษาของรัฐ	0.006	0.043	2.664*
ความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	-0.009	-0.010	-0.631
ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย	0.051	0.069	4.472*
$R^2 = 0.033$, SEE = 1.25, F = 28.555, Sig. of F = 0.000			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่า = 0.033 ซึ่งต่ำมาก ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่าง ที่ส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 80 มีความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมากและมากที่สุด แต่ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวยังยอมรับได้ในทางสถิติ เนื่องจากค่า F ที่คำนวณได้มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับปัจจัยทางด้านสังคมที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ปัจจุบันของตัวอย่างเรียงตามลำดับ ได้แก่ ความรู้สึกพึงพอใจกับบริการด้านสาธารณสุขภาครัฐ (beta = 0.086) ความรู้สึกพึงพอใจกับบริการด้านการรักษาพยาบาลของรัฐ (beta = 0.080) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย (beta = 0.069) และความรู้สึกพึงพอใจกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาของรัฐ (beta = 0.043) ซึ่งทุกปัจจัยมีผลในทางบวก แสดงว่าหากตัวอย่างยังมีความรู้สึกพึงพอใจกับบริการด้านต่าง ๆ ของภาครัฐ คือ ด้านการบริการสาธารณสุข ด้านการรักษาพยาบาล ด้านการจัดการศึกษา มากขึ้น และ มีความเห็นว่าคนไทยมีคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น ก็จะมี ความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ปัจจุบันมากขึ้นด้วย

4. การวิเคราะห์ปัจจัยความรู้สึกพึงพอใจในคุณภาพชีวิตแต่ละมิติที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบปกติ ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8: ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของปัจจัยความรู้สึกพึงพอใจในคุณภาพชีวิตแต่ละมิติ

ตัวแปร	b	beta	t
ความรู้สึกพึงพอใจคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม	0.136	0.153	9.280*
ความรู้สึกพึงพอใจคุณภาพชีวิตด้านการทำงาน	0.237	0.261	15.027*
ความรู้สึกพึงพอใจคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ	0.078	0.097	5.729*
ความรู้สึกพึงพอใจคุณภาพชีวิตด้านครอบครัว	0.178	0.189	10.810*
$R^2 = 0.221$, SEE = 1.12, F = 214.547, Sig. of F = 0.000			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่า = 0.221 นับว่าต่ำมาก ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่าง ที่ส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 80 มีความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมากและมากที่สุด แต่ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวยังยอมรับได้ในทางสถิติ เนื่องจากค่า F ที่คำนวณได้มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับปัจจัยด้านความรู้สึกรู้สึกพึงพอใจคุณภาพชีวิตในมิติต่าง ๆ ที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ปัจจุบันของตัวอย่าง เรียงตามลำดับ ได้แก่ มิติด้านการทำงาน (beta = 0.261) มิติด้านครอบครัว (beta = 0.189) มิติด้านสิ่งแวดล้อม (beta = 0.153) และมิติด้านสุขภาพ (beta = 0.097) โดยทุกปัจจัยมีผลทางบวกทั้งสิ้น หมายความว่าหากตัวอย่างมีความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตมิติต่าง ๆ มากขึ้น ก็จะมีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ปัจจุบันมากขึ้นด้วย

บทสรุปและการอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิต และปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย โดยกำหนดให้การศึกษาครอบคลุมคุณภาพชีวิต 5 มิติ ได้แก่ สิ่งแวดล้อม การทำงาน สุขภาพ ครอบครัว และความพึงพอใจในภาพรวมของชีวิตความเป็นอยู่ปัจจุบัน ผลการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของคนไทย พบว่า คนไทยมีคุณภาพชีวิตทุกมิติอยู่ในระดับค่อนข้างดี โดยมีคุณภาพชีวิตที่คนไทยมีความพึงพอใจสูงสุด คือ ครอบครัว ส่วนการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยลักษณะภูมิหลังทางด้านประชากร ตัวแปรที่มีผลทางบวกต่อคุณภาพชีวิต ได้แก่ ระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพเกษตรกรรม และ สถานภาพสมรสแล้วและอยู่ด้วยกันกับคู่สมรส ส่วนตัวแปรที่มีผลทางลบ ได้แก่ อาชีพลูกจ้างเอกชน สำหรับปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ตัวแปรที่มีผลทางบวกต่อคุณภาพชีวิต ได้แก่ รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน และการมีเงินออม ส่วนตัวแปรที่มีผลทางลบ ได้แก่ รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน และการมีหนี้สิน ปัจจัยด้านสังคม พบว่า ตัวแปรที่มีผลทางบวกต่อคุณภาพชีวิต ได้แก่ ความพึงพอใจกับการให้บริการของสถานพยาบาลของรัฐ ความพึงพอใจกับการให้บริการด้านสาธารณสุขของรัฐ ความพึงพอใจกับการให้บริการด้านการศึกษาของสถานศึกษาของรัฐ และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย ปัจจัยด้านความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ในมิติต่าง ๆ พบว่า ตัวแปรที่มีผลทางบวกต่อคุณภาพชีวิต ได้แก่ ความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่มิติสิ่งแวดล้อม ความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่มิติการทำงาน ความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่มิติสุขภาพ และความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่มิติครอบครัว ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า การศึกษา และอาชีพ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต เนื่องจากผลการศึกษาที่พบว่า ระดับการศึกษา และอาชีพ มีผลต่อคุณภาพชีวิตนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยอีกหลายเรื่องโดยเฉพาะงานวิจัยที่เป็นการศึกษาในบริบทของคนในเขตเมือง เช่น งานวิจัยของ สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนในเขตเมืองภาคต่าง ๆ งานวิจัยของ วชิราภรณ์ อินทรโยธา ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนวัดพิชัย เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร และงานวิจัย

ของ จักรพงษ์ เกเย็น ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้อาศัยอยู่ในชุมชนทั้งสองห้องของการเคหะแห่งชาติ ขณะเดียวกันเป็นที่น่าสังเกตว่า การศึกษาครั้งนี้ไม่พบว่า รายได้บุคคลมีผลต่อคุณภาพชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยที่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนในเขตเมืองอื่น ๆ เช่น งานของ สำนักรวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ แต่กลับพบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตในงานวิจัยที่เป็นการศึกษาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอีกหลายเรื่อง เช่น งานวิจัยของ วชิราภรณ์ อินทรโยธา ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนวัดพิชัย กรุงเทพมหานคร งานวิจัยของ วรการ เทพวัลย์ ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนลุ่มน้ำแม่ น้ำจัน จังหวัดเชียงราย และงานวิจัยของ ประนอม พรหมสุ่ย ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของชาวชุมชนญ้อกลาง จังหวัดนครพนม ทั้งนี้อาจวิเคราะห์ได้ว่า สำหรับคนในเขตเมือง อาจมีปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่มากกว่าเรื่องของรายได้ เช่น ความพึงพอใจในสภาพแวดล้อม ความพึงพอใจในการประกอบอาชีพ ความพึงพอใจในชีวิตครอบครัว ดังเช่นในการศึกษาครั้งนี้พบว่า ความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ด้านต่าง ๆ มีผลต่อคุณภาพชีวิต แต่ในขณะเดียวกันสำหรับคนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนระดับรากหญ้าหรือระดับล่าง รายได้อาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิต เนื่องจากเป็นสิ่งที่ช่วยทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของตนดีขึ้นหรือแย่ลง

ข้อเสนอแนะ

1. กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมการค้าภายใน ควรมีมาตรการช่วยลดภาระค่าครองชีพ เช่น การจัดจำหน่ายสินค้าราคาถูก เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของประชาชน เนื่องจากผลการศึกษานี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 25,136 บาท ในขณะที่รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 16,065 บาท ซึ่งจะเห็นว่าต่างกันไม่มาก และเมื่อพิจารณาจำนวนของผู้ที่มีหนี้สินก็พบว่า ตัวอย่างประมาณครึ่งหนึ่งคือร้อยละ 50.5 เป็นผู้ที่ไม่มีหนี้ แสดงให้เห็นว่า ประชาชนยังมีรายได้สำหรับใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตประจำวันไม่ค่อยเพียงพอเท่าใดนัก

2. กระทรวงสาธารณสุข โดย กรมอนามัย ควรเพิ่มการรณรงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพให้กับประชาชน โดยอาจดำเนินการผ่านทางระบบเครือข่ายเพื่อการเฝ้าระวังสถานะสุขภาพที่มีอยู่แล้วในชุมชน เช่น อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) เนื่องจากผลการศึกษานี้พบว่า ความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพมีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ของตัวอย่าง และผลของการวัดระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตแต่ละมิติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในมิติสุขภาพต่ำกว่ามิติอื่น ๆ อย่างชัดเจน กล่าวคือ มีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจในมิตินี้เพียง 7.51 คะแนน ในขณะที่คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจในมิติครอบครัว สิ่งแวดล้อม และการทำงาน เท่ากับ 8.15, 8.03 และ 7.97 ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนกำลังมีปัญหาในการดูแลสุขภาพของตน

3. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรเพิ่มมาตรการในการดูแลรักษาความปลอดภัยให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากผลการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับความพึงพอใจในการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจเกี่ยวกับความปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายในแถบละแวกบ้าน ต่ำกว่าความพึงพอใจในบริการด้านอื่น ๆ อย่างชัดเจน โดยผู้ที่เห็นด้วยว่ามีความปลอดภัยมีเพียงร้อยละ 22.2 และเห็นด้วยมากมีเพียงร้อยละ 14.1 ในขณะที่ความพึงพอใจในบริการของภาครัฐด้านอื่น ๆ พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับเห็นด้วยและเห็นด้วยมาก

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2555). *ประกาศสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง เรื่อง จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร*. สืบค้นวันที่ 25 ธันวาคม 2555 จาก http://www.stat.bora.dopa.go.th/stat/y_stat54.html
- กุสุมา โกลล. (2555). *คุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางในยุคเศรษฐกิจถดถอย: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสุราษฎร์ธานีและนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ไกรวุฒิ ช่วยสถิตย์. (2541). *คุณภาพชีวิตด้านครอบครัวและชุมชนของชาวไทยมุสลิมในชุมชนเมือง: ศึกษากรณีชุมชนบ้านหัวสะพานสะเตงและชุมชนกำปงบาโงย อำเภอเมือง จังหวัดยะลา*. ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาลังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- คณิดา ชันธชัย. (2555). *คุณภาพชีวิตสตรีมุสลิมในชุมชนตำบลคลองตะเคียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาลังคม) คณะพัฒนาลังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จักรพงษ์ เกะเย็น. (2554). *คุณภาพชีวิตผู้อยู่อาศัยในชุมชนของการเคหะแห่งชาติ ในเขตกรุงเทพมหานคร: ศึกษากรณีโครงการเคหะชุมชนทุ่งสองห้อง อาคารแฟลตเช่า*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการพัฒนาลังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทวีวุฒิ หวันสมาน. (2548). *คุณภาพชีวิตของนายสถานีรถไฟ: ศึกษากรณีในสังกัด กองจัดการเดินรถ เขต 4 ชุมพร การรถไฟแห่งประเทศไทย*. ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาลังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประนอม พรหมล้อย. (2544). *คุณภาพชีวิตของชาวชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนญ้อบ้านกลาง ตำบลโนนตาล อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครพนม*. ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาลังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- มนตรี เกิดมีมูล. (2555). *คุณภาพชีวิตของคนไทย: กรณีศึกษาผู้อาศัยอยู่ในเขตเมือง*. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ ปีที่ 52(3): 129-154.
- มนตรี เกิดมีมูล. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ*. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ ปีที่ 55(1): 81-102.
- วรการ เทพวัลย์. (2548). *คุณภาพชีวิตของประชาชน: กรณีศึกษาเขตพื้นที่ต้นน้ำลุ่มน้ำแม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย. ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาลังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*.
- วชิราภรณ์ อินทรโยธา. (2547). *คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนวัดพิชัย. ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาลังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*.
- สำนักงานคณะกรรมการการกฤษฎีกา. (2550). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*. สืบค้นวันที่ 27 ธันวาคม 2555 จาก www.krisdika.go.th
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *จำนวนและอัตราการเปลี่ยนแปลงคดียุติ ร่างกาย และเพศ คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ และคดียาเสพติด ปี พ.ศ. 2540-2554*. สืบค้นวันที่ 28 ธันวาคม 2555 จาก <http://www.social.nesdb.go.th>
- สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2554). *คุณภาพชีวิตของคนไทย ปี 2554*. กรุงเทพมหานคร: ทิพนตร์การพิมพ์.
- สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2541). *คุณภาพชีวิตของคนในกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพมหานคร: ทิพนตร์การพิมพ์.
- สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2541). *คุณภาพชีวิตของคนในเขตเมืองภาคเหนือ*. กรุงเทพมหานคร: ทิพนตร์การพิมพ์.
- สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2541). *คุณภาพชีวิตของคนในเขตเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. กรุงเทพมหานคร: ทิพนตร์การพิมพ์.
- สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2541). *คุณภาพชีวิตของคนในเขตเมืองภาคใต้*. กรุงเทพมหานคร: ทิพนตร์การพิมพ์.
- สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2542). *คุณภาพชีวิตของคนในเขตเมืองภาคกลาง*. กรุงเทพมหานคร: ทิพนตร์การพิมพ์.
- สุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล และคณะ. (2541). *เปรียบเทียบแบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก ชุด 100 ตัวชี้วัด และ 26 ตัวชี้วัด*. วารสารสุขภาพจิต ปีที่ 5(2): 5.
- หทัย ชิตานนท์. (2540). *นิยามศัพท์ส่งเสริมสุขภาพ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

- อนุชาติ พวงสำลี และ อรทัย อาจอ่ำ. (2541). *การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อำนาจ สันเทพ. (2532). การศึกษาความต้องการคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลในสาธารณสุข เขต 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ประชากรศึกษา) คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- UNESCO. (1981). *Quality of Life: An Orientation of Population Education*. Bangkok: UNESCO.
- UNESCO. อ้างถึงใน กุสุมา โกศล. (2555). *คุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางในยุคเศรษฐกิจถดถอย: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสุราษฎร์ธานีและนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Yamane, Taro. (1973). *An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.

Translated Thai References

- Chitanondh, Hatai. (1997). *Definition of Sanitation*. Bangkok: Health Systems Research Institute.
- Chuaysatit, Kraiwut. (1998). *Quality of life on family and community life aspects of Thai Muslim people in urban communities: a case of Banhuasapansateng and Khampongbangoy, Muang District, Yala Province*. Unpublished Master's Thesis, The National Institute of Development Administration.
- Debawalya, Vorakan. (2005). *Quality of Life of People in the Upstream Area of the Mae Chan River: A Case Study of Mae Salongnok Subdistrict, Mae Fa Luang District, Chiangrai Province*. Unpublished Master's Thesis, The National Institute of Development Administration.
- Department of Provincial Administration. (2012). *Announcement of Registry: The Amount of Thailand Population*. [Online] Retrieved February 19, 2015. Available: <http://www.stat.bora.dopa.go.th/stat/y-stat54.html>
- Hawunsaman, Taweewut. (2005). *Quality of Life of Station Masters under The Transport Management Bureau District 4, Chumporn Province, The State Railway of Thailand*. Unpublished Master's Thesis, The National Institute of Development Administration.
- Intarayotha, Wachiraporn. (2004). *Quality of Life of People in the Wat Pichai Community*. Unpublished Master's Thesis, The National Institute of Development Administration.

- Keyen, Chakhaphong. (2011). *Quality of Life of People in Community of National Housing Authority in Bangkok: A Case Study of Tong Song Hong Housing Community Project, Flat for Rent*. Unpublished Master's Thesis, The National Institute of Development Administration.
- Khanthachai, Khanita. (2012). *Quality of life of women in Muslim communities, Klong Ta Kian sub-district, Phra Nakhon Sri Ayutthaya district, Ayutthaya province*. Unpublished Master's Thesis, The National Institute of Development Administration.
- Koedmeemul, Montree. (2012). Thais' Quality of Life: A Case Study of the Urban People. *NIDA Development Journal* Vol. 52 (July-September 2012). 129-154. (In Thai)
- Koedmeemul, Montree. (2015). Factors Affecting the Quality of Life Satisfaction of the Aged. *NIDA Development Journal* Vol. 55 (January-March 2015). 81-102. (In Thai)
- Kosol, Kusuma. (2012). *The Quality of Life of the Rubber Agriculturists in the Economic Recession: A Case Study of Surat Thani and Nakhon Si Thammarat Provinces*. Unpublished Master's Thesis, The National Institute of Development Administration.
- Mahatnirunkul, Suwat et al. (1998). A comparison between 100 indicators and 26 indicators of WHO's Quality of Life Measurement. *Journal of Mental Health of Thailand*, 5(2), 5.
- Office of the Council of State. (2007). *Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2550(2007)*. [Online] Retrieved February 19, 2015. Available : www.krisdika.go.th
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2012). *The Eleventh National Economic And Social Development Plan (2012-2016)*. Bangkok:. Office of the National Economic and Social Development Board.
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2012). *Amount and Rate of Change of Crimes Against Life, Body, Gender, Property and Drug (1997-2011)*. [Online] Retrieved February 19, 2015. Available: <http://www.social.nesdb.go.th>

- Poungsomlee, Auuchart and Ard-Am, Orathai. (1998). *A Development of Quality of Life and Thai Society Indicators*. Bangkok: The Thailand Research Fund.
- Promsuy, Pranom. (2000). *Quality of Life of the Rural People : A Case Study of Yo-Banklang Community, Tambon Nontan, Tha-u-then District, Nakhonpanom Province*. Unpublished Master's Thesis, The National Institute of Development Administration.
- Research Center, National Institute of Development Administration. (2011). *Thais' Quality of Life in Year 2011*. Bangkok: Tipnet.
- Research Center, National Institute of Development Administration. (1998). *Quality of Life of People in Bangkok*. Bangkok: Tipnet.
- Research Center, National Institute of Development Administration. (1998). *Quality of Life of People in Northern Region*. Bangkok: Tipnet.
- Research Center, National Institute of Development Administration. (1998). *Quality of Life of People in Northeast Region*. Bangkok: Tipnet.
- Research Center, National Institute of Development Administration. (1998). *Quality of Life of People in Southern Region*. Bangkok: Tipnet.
- Research Center, National Institute of Development Administration. (1998). *Quality of Life of People in Central Region*. Bangkok: Tipnet.
- Sunthep, Amnuay.(1989). *A Study of Basic Needs' Quality of Life of Tambol Health Officers in Health Service Area 5*. Unpublished Master's Thesis, Mahidol University.